

Плоднік Мар'яна Валеріївна
аспірант кафедри економіки
Вінницького національного аграрного університету

Плодник Марьяна Валерьевна
аспирант кафедры экономики
Винницкого национального аграрного университета

Plodnik Mariana
Post-graduate Student of the Department of Economics of the
Vinnitsia National Agrarian University

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИМ ПОТЕНЦИАЛОМ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

IMPROVEMENT OF THE SYSTEM OF MANAGEMENT BY ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC POTENTIAL OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Анотація. У статті розглядається стан та проблеми підвищення ефективності розвитку системи управління організаційно-економічним потенціалом сільськогосподарських підприємств. Досліджено напрями підвищення ефективності аграрного сектору як необхідного інструменту аграрної політики за ринкових умов. Найвпливовішим фактором, що спричинює низьку ефективність виробництва, є недосконалість організаційно-економічних основ господарювання, які донині не створюють умов для інтенсивного й високоприбуткового розвитку сільськогосподарських підприємств.

Відтворювальні процеси в аграрному секторі економіки залежать від аграрної політики, яка, з одного боку, формувала б сприятливе ринкове середовище для підприємницької діяльності, з іншого – забезпечувала фінансову підтримку, з якою самі товаровиробники впоратися неспроможні. Охарактеризовано структурні елементи організаційно-економічного механізму розвитку галузі. Обґрунтовано доцільність подальшого розвитку сільськогосподарських підприємств шляхом кооперації та інтеграції виробництва, переробки і реалізації продукції.

Ключові слова: організаційно-економічний механізм, організаційно-економічні чинники, ефективність, сільськогосподарські підприємства, виробнича діяльність.

Аннотация. В статье рассматривается состояние и проблемы повышения эффективности развития системы управления организационно-экономическим потенциалом сельскохозяйственных предприятий.

Исследованы направления повышения эффективности аграрного сектора в качестве необходимого инструмента аграрной политики в рыночных условиях. Наиболее влиятельным фактором, способствующим низкой эффективности производства, является несовершенство организационно-экономических основ хозяйствования, которые к этому времени не создали условий для интенсивного и высокоприбыльного развития сельскохозяйственных предприятий.

Воспроизводственные процессы в аграрном секторе экономики зависят от аграрной политики, которая, с одной стороны, формировала бы благоприятное рыночное поле для предпринимательской деятельности, с другой – обеспечивала финансовую поддержку, с которой сами товаропроизводители справиться не в состоянии. Охарактеризованы структурные элементы организационно-экономического механизма развития отрасли. Обоснована целесообразность дальнейшего развития сельскохозяйственных предприятий путем кооперации и интеграции производства, переработки и реализации продукции.

Ключевые слова: организационно-экономический механизм, организационно-экономические факторы, эффективность, производственная деятельность, сельскохозяйственные предприятия.

Summary. The article deals with the state and problems of increasing the efficiency of development of the system of management of organizational and economic potential of agricultural enterprises.

The article investigates ways of increasing the efficiency of the agricultural sector as a necessary instrument of agrarian policy under market conditions. Most influential factor, causing low efficiency, is imperfect organizational and economic principles of management, which don't create conditions for intensive and highly profitable development of agricultural enterprises. Reproduction processes of agricultural sector depend on agricultural policy, which on the one hand would form favorable market environment for entrepreneurship and on the other hand, provide financial support which most producers are not able to cope with.

The structural elements of the organizational and economic mechanism of the industry development are characterized. The expediency of further development of agricultural enterprises by means of cooperation and integration of production, processing and sales of products is substantiated.

Key words: organizational and economic mechanism, organizational and economic factors, efficiency, agricultural enterprises, industrial activity.

Постановка проблеми. Реалії сьогодення засвідчують, що аграрні формування, які утворилися в результаті трансформації колишніх колективних сільськогосподарських підприємств не тільки не змогли наростити економічний потенціал, а й у переважній більшості випадків показують надзвичайно низьку ефективність господарської діяльності та негативну динаміку її розвитку.

Зміни в економіці та політичному житті, що відбуваються сьогодні, набагато більш швидкоплинні, ніж раніше, і для того, щоб сільськогосподарські підприємства продовжували функціонувати, максимально враховуючи макро- і мікроекономічні умови господарювання, необхідне швидке і уміле маневрування наявними ресурсами за допомогою ефективного організаційно-економічного механізму. Даний механізм повинен бути надзвичайно гнучким, відповідати не тільки вимогам економічних, але й природних законів.

Як зазначає Месель-Веселяк В.Я., найбільш впливовим фактором, що спричиняє низьку ефективність виробництва, є недосконалість економічного механізму господарювання [1, с. 22].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок в дослідження питань вдосконалення управління організаційно-економічним потенціалом сільськогосподарських підприємств зробили відомі вітчизняні та зарубіжні вчені В. Я. Месель-Веселяк [1], П. М. Макаренко [2], П. С. Березівський [3], В. С. Габор [4], І. І. Грузнов [5] та ін.

Водночас розробка та вдосконалення організаційно-економічного механізму забезпечення ефективності сільськогосподарських підприємств в ринкових умовах вимагає більш чіткого з'ясування його економічної сутності, структури та взаємозв'язку з іншими економічними категоріями.

Формулювання цілей статті. Головною метою цієї роботи є теоретичне й методологічне обґрунтування та розкриття структури організаційно-економічного

механізму забезпечення ефективності сільськогосподарських підприємств, оскільки пошук шляхів удосконалення на сьогодні є актуальним і пріоритетним науково-практичним завданням.

Виклад основного матеріалу. Розвиток науки і удосконалення практики управління сільськогосподарськими підприємствами обумовлюється необхідністю значного підвищення ефективності виробництва, усунення недоліків у організації управління, які призводять до того, що на практиці не завжди покращення забезпеченості господарств засобами механізації, удосконалення технології, використання перспективних порід тварин супроводжується відповідним зростанням економічних показників.

Сьогодні немає однозначного тлумачення змісту організаційно-економічного механізму, а дослідники досить часто використовують це поняття, не розкриваючи повністю його суть.

В економічній літературі ототожнюють поняття «організаційно-економічний механізм», «господарський механізм» та «економічний механізм».

На думку Макаренко П. М., економічний механізм є системою взаємовідносин планово-економічних форм і методів управління, організації та стимулювання виробництва, які спрямовані на пропорційний розвиток сільського господарства та інших галузей АПК на інтенсивній основі. Основними ланками економічного механізму господарювання є планування, економічне стимулювання виробництва, фінансування та кредитування, ціноутворення, господарський розрахунок, організація праці та управління [2, с. 615].

П. С. Березівський зазначає, що економічний механізм АПК слід розуміти як сукупність взаємопов'язаних організаційно-економічних методів планового впливу на погодження госпрозрахункових інтересів підприємств, які забезпечують взаємні дії та організаційну спрямованість в про-

суванні продукту від виробника до споживача [3, с. 212].

Як стверджує Габор В. С., необхідним елементом господарського механізму є організаційний механізм, який являє собою систему взаємозв'язку і взаємодії форм та методів господарювання, за допомогою яких здійснюється організація та управління діяльністю підприємства та підвищується економічна ефективність його діяльності. Складовими цього механізму є ринкова структура організації виробництва, підприємництво у аграрній сфері, маркетингова діяльність, менеджмент, організаційно-правові норми і стандарти, інфраструктура ринку [4, с. 102].

Організаційно-економічний механізм в аграрній сфері слід розглядати як систему організаційних,

економічних, правових, управлінських і регулюючих дій, способів і процесів, які формують і впливають на порядок функціонування сільськогосподарських підприємств, що приведе до досягнення очікуваних економічних, соціальних, екологічних та інших результатів [5, с. 15].

Ефективність функціонування системи управління сільськогосподарськими підприємствами може бути виражена системою показників, отриманих у результаті співставлення обсягу опрацьованої інформації, кількості прийнятих рішень з витратами на управління.

Результат впливу управляючої системи найбільш повно і точно характеризується кінцевими результатами діяльності підприємства.

Рис. 1. Основні напрямки підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств [на основі опрацьованих джерел]

Одним з важливих і стабілізуючих чинників ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств є економічні взаємовідносини між сільськогосподарськими та переробними підприємствами, торгівлею і галузями промисловості, що постачають засоби виробництва для сільського господарства [6, с. 53].

Сільськогосподарські товаровиробники реально працюють в умовах досконалої конкуренції, чого не можна сказати про енергетику, промисловість та деякі інші галузі економіки.

На основі ефективного аграрного землекористування в регіоні необхідна розробка шляхів розвитку і підвищення економічної ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств різних організаційно-правових форм.

Результати проведених досліджень показують, що для досягнення поставленої задачі необхідний певний комплекс заходів. Основними напрямками підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств регіонального агрокомплексу, слід вважати вдосконалення виробничої структури і технології аграрного виробництва, організацію гарантованого збуту продукції та постачання підприємств, вдосконалення їх організаційно-економічного механізму (рис. 1).

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Практика показує, що сільськогосподарські підприємства, які є учасниками інтеграційних об'єднань досяга-

ють більш високих результатів, тому доцільним є поширення різних великотоварних, господарських структур з урахуванням їх можливостей щодо раціонального використання земель та інших засобів виробництва, галузевих та регіональних особливостей ведення сільського господарства.

Організація ефективного збуту сільськогосподарської продукції та постачання підприємств виробничими ресурсами тісно пов'язана з вивченням ринку і оцінкою можливостей реалізації виробленої продукції і спрямована на збільшення обсягу товарної продукції за рахунок якісної переробки сільськогосподарської сировини.

Для вдосконалення організаційно-економічного механізму сільськогосподарських підприємств в першу чергу необхідно впровадження ефективних форм управління і вдосконалення системи матеріального стимулювання працівників за підсумками виробничої діяльності.

Практична реалізація пропозицій спрямована на стабілізацію і зростання врожайності сільськогосподарських культур, продуктивності тварин, зниження собівартості продукції, збільшення прибутку підприємств, підвищення рівня конкурентоспроможності продукції і виробництва, захист інтересів сільськогосподарських товаровиробників, ефективне використання економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств, забезпечення продовольчої безпеки регіону.

Література

1. Аграрна реформа і організаційно-економічні трансформації у сільському господарстві: доповідь на дванадцятих річних зборах Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників 25–26 лютого 2010 року / В. Я. Месель-Веселяк — К.: ННЦ «ІАЕ», 2010. — 57 с.
2. Макаренко П. М. Организация и экономический механизм адаптации аграрного хозяйствования к рыночной предпринимательской среде / П. М. Макаренко. — К.: Наукова думка, 1999. — 621 с.
3. Березівський П. С. Організація, прогнозування та планування агропромислового комплексу: навчальний посібник / П. С. Березівський, Н. І. Михалюк; Ред. П. С. Березівський. — 2-ге вид., стереотип. — Львів: «Магнолія плюс», видавець СПД ФО В. М. Піча, 2006. — 443 с.
4. Габор В. С. Формування механізму ефективного господарювання сільськогосподарських підприємств / В. С. Габор // Інноваційна економіка. — № 3. — 2012. — С. 101–104.
5. Грузнов І. І. Організаційно-економічні механізми управління / І. І. Грузнов. — Одеса: Астропрінт, 2000. — 292 с.
6. Козаев І. С. Организационно-экономический механизм развития регионального скотоводства: теория, методология, практика: Монография / И. С. Козаев, В. И. Дементьев. Мичуринск-наукоград РФ. — 2007. — 336 с.

References

1. Agrarna reforma i organizacijno-ekonomichni transformaciyi u sil's'komu gospodarstvi: dopovid' na dvanadcyaty'x richny'x zborax Vseukrayins'kogo kongresu vcheny'x ekonomistiv-agrarny'kiv 25–26 lyutogo 2010 roku / V. Ya. Mesel'-Veselyak — K.: NNCz «IAE», 2010. — 57 s.

2. Makarenko P. M. Organizacija i jekonomicheskij mehanizm adaptacii agrarnogo hozjajstvovanija k rynočnoj predprinimatel'skoj srede / P. M. Makarenko. — K.: Naukova dumka, 1999. — 621 s.

3. Berezivs'kyj P. S. Organizacija, prognozuvannya ta planuvannya agropromy'slovogo kompleksu: navchal'nyj posibny'k / P. S. Berezivs'kyj, N. I. My'xalyuk; Red. P. S. Berezivs'kyj. — 2-ge vy'd., stereoty'p. — L'viv: «Magnoliya plyus», vy'davec' SPD FO V. M. Picha, 2006. — 443 s.

4. Gabor V. S. Formuvannya mexanizmu efekty'vnogo gospodaryuvannya sil's'kogospodars'ky'x pidpry'yemstv / V. S. Gabor // Innovacijna ekonomika. — # 3. — 2012. — S. 101–104.

5. Gruznov I. I. Organizacijno-ekonomichni mexanizmy' upravlinnya / I. I. Gruznov. — Odesa: Astroprint, 2000. — 292 s.

6. Kozaev I. S. Organizacionno-jekonomicheskij mehanizm razvitija regional'nogo skotovodstva: teorija, metodologija, praktika: Monografija / I. S. Kozaev, V. I. Dement'ev. Michurinsk-naukograd RF. — 2007. — 336 s.